

Berlínské Dada

Narozdíl od švýcarského Curychu pocítila německá metropole první světovou válku naplno. Hubená léta, jež po ní následovala, dala vzniknout dadaistickému hnutí, jež bylo mnohem agresivnější a politicky motivovanější, než tomu bylo v Curychu a v Paříži.

Ústřední postavou berlínského Dada byl Richard Huelsenbeck, jenž se do zničeného Berlína vrátil z Curychu hned v roce 1918. Společně s Raoulem Hausmannem a Franzem Jungem založil první německý dadaistický časopis "Club Dada". Ten vynikal především inovativními typografickými postupy, jazyk předmluvy však již naznačoval satirický a propagandu zesměšňující tón berlínského Dada.

Hausmann také založil důležitý časopis "Der Dada", v němž se poprvé objevila díla dalších zakládajících berlínských dadaistů Johna Heartfielda, jeho bratra Wielanda Herzfelda, dále Goerge Grosze, Johannese Baadera a Hannah Hochové. "Der Dada" byl pro zahraničí hlavním zdrojem informací o vznikajícím dadaistickém hnutí v německém hlavním městě a právě díky němu se Berlíňanům podařilo navázat vztahy s ostatními dadaistickými komunitami v Evropě. Časopis si v textech psaných jazykem plným narážek na reklamní a propagandistické ptydepe dělal legraci z nechvalně proslulé německé byrokracie; dadaisté si dokonce založili "Ústředí pro dadaismus" a dávali si oficiálně znějící přezdívky, jako např. Dadasoph či Überdada.

Berlíňští dadaisté byli také průkopníky jedné z nejtypičtějších dadaistických uměleckých forem, totiž fotomontáže. Primát v užití této techniky si přisvojoval Raoul Hausmann, ovšem tuto metodu používali prakticky všichni berlíňští dadaisté. Fotomontáž je vlastně vizuální ekvivalent curyšské simultánní poezie. Využívá náhodně vybraných novinových textů, fotografií, nesmyslných slov a technických výkresů, jež jsou všechny nakupeny na jedné stránce. Hausmann o fotomontáži prohlásil, že "ztělesňovala naše odmítnutí účastnit se role umělce. Považovali jsme se za inženýry a svou práci za stavbu... veškeré umění i umělecké techniky musí projít fundamentální, revoluční změnou, aby mohly i nadále odrážet život epochy, v níž vznikly."

Vrcholem hnutí Dada v Berlínu byla První mezinárodní dada pouť, která se konala v červenci roku 1920 v malé galerii na dvorku jednoho domu. Vystavovala se na ní záměrně provokativní díla, jimž dadaisté říkali "produkty"; například postava s vepřovou hlavou navlečená ve vojenské uniformě, visící od stropu dolů. Mnohé z těchto "produktů" neměly podle dadaistů dožít konce pouti. Pouť byla posledním veřejným Dada aktem v Berlíně. V roce 1923 už nevycházel jediný Dada časopis a dadaisté obrátili svou pozornost jinam.

přeložil Richard Olehla